

Školska knjižnica u izgradnji kulturnog identiteta učenika

**Ruža Jozić, školska knjižničarka
Gimnazije Sesvete,**

ruza.jozic2@skole.hr

**29. Proljetna škola školskih knjižničara RH
Trogir, 6. – 8. travnja 2017.**

Kulturni identitet učenika

- **Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi ističe u Čl. 4 st. 1., škola je dužna:**
- **„Osigurati sustavan način poučavanja učenika, poticati i unapređivati njihov intelektualni, tjelesni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj u skladu s njihovim sposobnostima i sklonostima; razvijati učenicima svijest o nacionalnoj pripadnosti, očuvanju povijesno-kulturne baštine i nacionalnog identiteta.”**
- **Zato je zadaća suvremene škole promicanje odgoja koji doprinosi razumijevanju korijena vlastite nacionalne kulture, čuvanju i promicanju kulturne baštine, kao dijela nacionalnog i kulturnog identiteta.**

Izgradnja kulturnog identiteta učenika

- Temeljne vrijednosti od kojih polazi naš sustav odgoja i obrazovanja: cjeloviti razvoj osobe, čuvanje nacionalne baštine, promicanje europske dimenzije kroz izgradnju društva znanja.
- Nacionalni okvirni kurikulum ističe: *„Odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnoga, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. Danas u doba globalizacije, u kojem je na djelu snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija, čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kultura, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu.”* (NOK, str. 14.)

Što čini kulturni identitet učenika?

- **Kulturni identitet učenika čini:**
- Pripadnost određenom narodu, naciji, etničkoj zajednici
- Pripadnost državi u kojoj je rođen ili gdje živi
- Pripadnost mjestu i gradu u kojem živi
- Običaji naroda ili skupine u kojem se obrazuje
- Vjera, religija u kojoj je rođen ili koju prakticira
- Jezik kojim govori – materinji jezik i standardni jezik
- Pismo kojim se služi u svakodnevnom životu
- Sveukupna kultura, umjetnost i znanost naroda kojem pripada, njegova povijest i znamenite osobe koje ju čine.

Što karakterizira hrvatski kulturni identitet ?

- Hrvatski jezik, uz bogatstvo dijalekata i narječja.
- Latinično pismo (uz uporabu glagoljice kroz stoljeća).
- Pripadnost zapadnome civilizacijskom krugu, s bogatom i raznolikom narodnom kulturom.
- Pripadnost kršćanstvu, uz uvažavanje i drugih religija: islama i židovstva.
- Tisućljetna kultura, umjetnost i književnost na hrvatskom jeziku, od 7. st. do danas.
- Bogata kulturna baština – materijalna i nematerijalna.

Kulturni identitet učenika i školska knjižnica

- Školski knjižničar kroz svoj odgojno-obrazovni rad i kulturne aktivnosti dužan je promicati humane i demokratske vrijednosti kao što su:
- Dostojanstvo ljudske osobe
- Slobodu i pravednost
- Domoljublje i mir u svijetu
- Društvenu jednakost, solidarnost
- Dijalog, toleranciju i snošljivost
- Rad, poštenje, zdravlje
- Očuvanje čovjekova okoliša i ostale ljudske vrijednosti.

Postavlja se pitanje: **Trebamo li utjecati na formiranje i razvoj kulturnog identiteta naših učenika?**

- **Moj odgovor je : Svakako, trebamo i možemo izgrađivati i razvijati svijest kod učenika o kulturnom identitetu!**
- **Ponekad se začudimo koliko naši učenici malo znaju o povijesti i kulturi svoga grada ili mjesta u kojem žive; o njegovim znamenitostima, kao i o bogatoj kulturnoj i prirodnoj baštini;**
- **o pojedincima koji su u bližoj i daljoj prošlosti doprinijeli razvoju i napretku svoga mjesta, grada i naroda;**
- **koji su unaprijedili kulturu, umjetnost, znanost i gospodarstvo;**
- **koji su vrijednosti svoga nacionalnog i kulturnog identiteta širili izvan granica svoje domovine.**

Kulturna i javna djelatnost školske knjižnice

- Kulturna i javna djelatnost školskog knjižničara – segment u kojem izgrađujemo kulturni identitet naših učenika.
- Kulturna i javna djelatnost - obavezni dio **Godišnjeg programa rada** školskog knjižničara.
- **Kurikulum kulturne i javne djelatnosti** školske knjižnice – dokument koji čini *Školski kurikulum*.
- Kroz **Plan kulturnih aktivnosti** za svaku školsku godinu, školski knjižničar razvija i gradi kulturni identitet svojih učenika, a planirane kulturne aktivnosti provodi u suradnji s učenicima i nastavnicima, u školi i lokalnoj sredini.
- Kroz međupredmetne teme: **Osobni i socijalni razvoj** te **Građanski odgoj i obrazovanje**, školski knjižničar ima mogućnost i zadatak poticati izgradnju osobnog i kulturnog identiteta učenika.

Kulturne aktivnosti školskog knjižničara - oblici rada:

- **Izložbe** o znamenitim osobama, književnicima, umjetnicima, izumiteljima ; o krajolicima, spomenicima, o kulturnoj baštini svoga kraja, grada i sl.
- **Susreti** s piscima, glumcima, glazbenicima, umjetnicima, povjesničarima, jezikoslovcima, znanstvenicima i dr.
- **Kreativne radionice**: likovne, filmske, literarne, radionice ručnih i kreativnih radova i sl.
- **Projekti i istraživački radovi** iz područja kulturne baštine, znamenitih osoba iz područja kulture, umjetnosti i znanosti.
- **Posjeti**: muzejima, kazalištima, ustanovama u kulturi i znanosti (HAZU, NSK), spomen-područjima, spomen-domovima poznatih osoba, lokalitetima i sl.

Ciljevi i svrha kulturnog rada školskog knjižničara:

- Aktivan i odgovoran učenik kao član razreda, škole i lokalne zajednice, bolje upoznaje svoje mjesto, povijest svoga grada, značajne ustanove i znamenite osobe.
- Predlaže i sudjeluje u aktivnostima obilježavanja važnih datuma i kulturnih događaja.
- Učenik razvija građanske vještine i sposobnosti, uočava, raspravlja, kritički promišlja, donosi zaključke.
- Izgrađuje građanske vrijednosti i stavove, iskazuje privrženost očuvanju zavičajne kulture i njezinih znamenitosti.
- Učenik razvija potrebu za kulturnim sadržajima, posjećuje kulturne ustanove, širi vlastite životne obzore, prihvaća različitosti; upoznaje prošlost da bi razumio sadašnjost i gradio bolju budućnost.

Planiranje kulturnih sadržaja

- U planiranju kulturnih sadržaja naša vodilja bi trebala biti:
- Sadržaji koji su od lokalnog značaja,;
- Društveni, nacionalni i kulturni događaji i važne obljetnice;
- Znamenite osobe hrvatske povijesti, kulture i znanosti;
- Osobe svjetske povijesti i kulture koje su utjecale na razvoj hrvatske, europske i svjetske misli i sveopćeg društvenog razvitka.
- Izbor sadržaja je vrlo širok svake školske godine, a mi se fokusiramo na sadržaje od nacionalnog i općeg značaja, kao i one koji su primjereni našim učenicima i programima naših škola i sredina.

Ključne kompetencije koje učenici stječu svojom uključenošću u realizaciju kulturnih sadržaja

- Stječu kreativne jezične interakcije u društvenom i kulturnom okruženju, pišu, oblikuju, stvaraju nove sadržaje;
- Proširuju kompetenciju učenja: istražuju, sintetiziraju, usvajaju i koriste informacije za učenje u sličnim situacijama;
- Razvijaju digitalnu kompetenciju, sigurno i kritički primjenjuju IKT; oblikuju nove sadržaje, razmjenjuju informacije i prezentiraju ih drugima u školi i lokalnoj sredini.
- Razvijaju društvene i građanske kompetencije: poštuju ljudska prava, uvažavaju kulturnu raznolikost, cijene svoje vrijednosti, prihvaćaju druge i drukčije.
- Izgrađuju kulturalne spoznaje, kreativno se izražavaju u raznim oblicima (glazba, likovna djela, fotografija, video i filmski radovi, književni oblici, školski list i sl.).

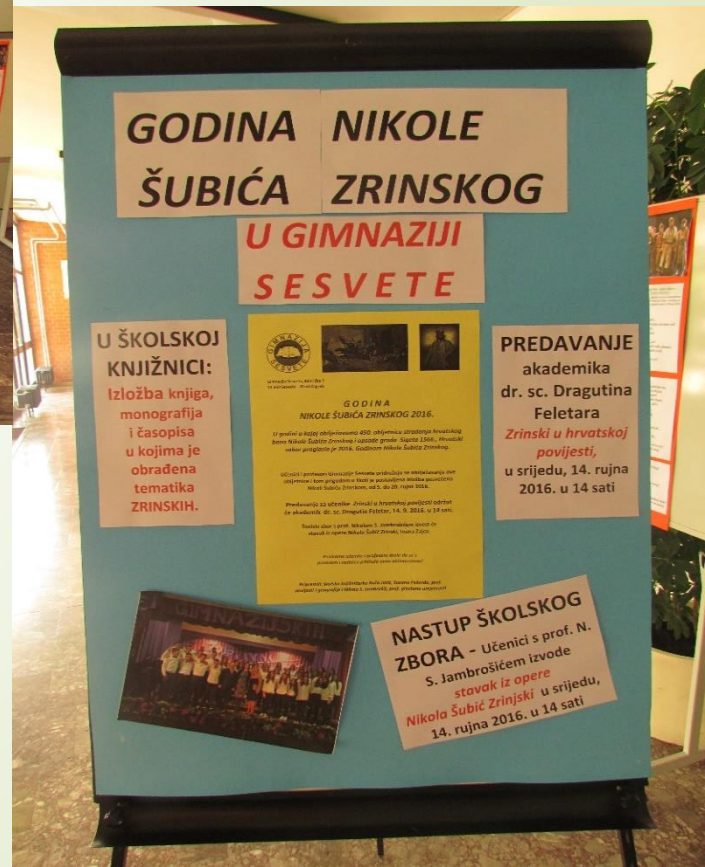
Pregled kulturnih aktivnosti u ovoj školskoj godini koje se tiču kulturnog identiteta učenika

- **Europski dan kulturne baštine (rujan)**
- **Godina Nikole Šubića Zrinskoga 2016.**
- **Dan neovisnosti RH – 8. listopada**
- **Mjesec hrvatske knjige 2016.**
- **200. obljetnica rođenja Ivana Kukuljevića Sakcinskoga; posjet HAZU**
- **Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje – 18. 11.**
- **Ususret Božiću – Advent, humanitarne aktivnosti**
- **25. obljetnica međunarodnog priznanja RH**
- **Noć muzeja – Glazba kao kulturna baština (27. 1.)**
- ***Dan materinskog jezika – 21. 2.***
- **400. obljetnica smrti Fausta Vrančića: izumi i prvi hrvatski rječnik *Dikcionar*.**
- ***Dani hrvatskoga jezika (11. – 17. 3.), posvećeno 50. obljetnici Deklaracije o nazivu i položaju hrv. književnog jezika.***
- ***Dan hrvatske knjige – Noć knjige, 22. 4., izložba *Glagoljica u inicijalima*.***
- **Renesansni velikani Dubrovnika, uz 500. god. smrti slikara Nikole Božidarevića i 450 god. smrti Marina Držića**
- **800 godina Zagrebačke katedrale, uz Dan grada Zagreba – 31. 5.**
- **Posjet zbirci *Riznica Zagrebačke katedrale***

Kulturne aktivnosti – Rujan 2016.

Godina Nikole Šubića Zrinskoga 2016., uz 450. obljetnicu pogibije, proglašena odlukom Hrvatskog sabora – Izložba u knjižnici, a školski zbor pjeva ariju *U boj! U boj!* I. Zajca.

Godina Nikole Šubića Zrinskoga 2016., predavanje akademika dr. sc. Dragutina Feletara *Zrinski u hrvatskoj povijesti*.

Kulturne aktivnosti – Rujan 2016.

Uz Europski dan kulturne baštine 23. 9., istraživački rad učenika u suradnji sa školskom knjižničarkom - *Kulturna baština Seseveta: barokne crkve, kapele, križevi krajputaši, kurije, drvene kuće, prigorska nošnja, arheološko nalazište Kuzelin, prigorski pjesnik Dragutin Domjanić i dr.*

Rezultat našega jednomjesečnoga rada – bogata izložba na kojoj smo pokazali istraženo

Kulturne aktivnosti - Listopad 2016.

Uz Dan neovisnosti RH, 8. listopada Izložba i recital Domovina u poeziji.

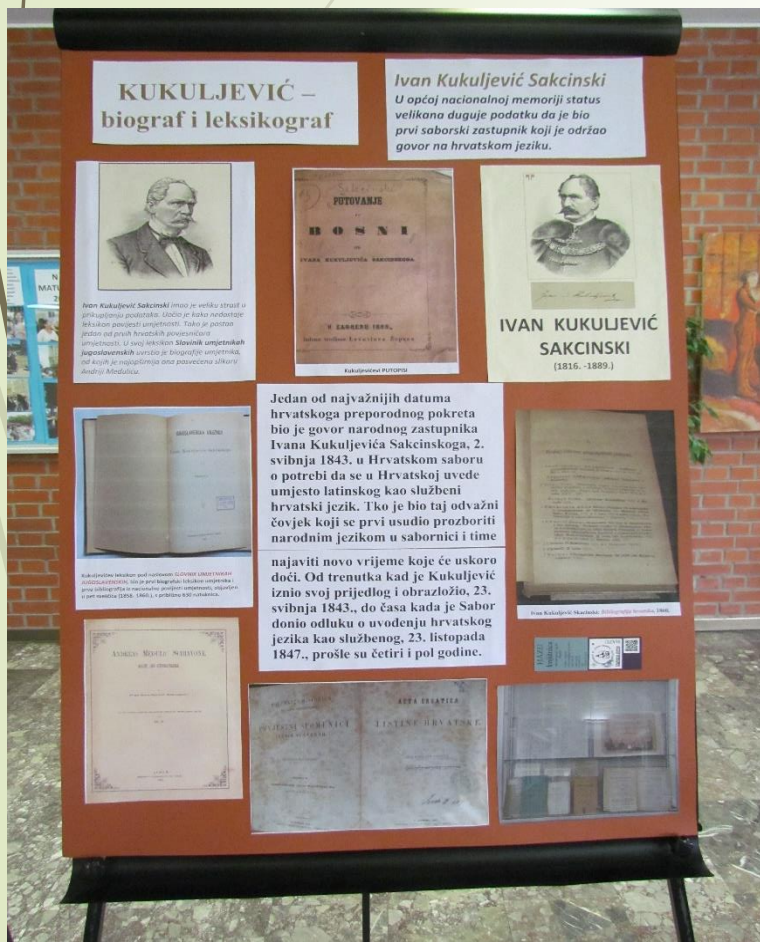
Početak Mjeseca hrvatske knjige 2016. posvećen borbi za hrvatsku samostalnost i neovisnost – knjige spisateljice Julienne Eden Bušić

Kulturne aktivnosti – Studeni 2016.

Izložba „*Ko svoj može biti, tuđ nek ne bude!*“ posvećena 200. obl. rođenja **IVANA KUKULJEVIĆA SAKCINSKOG**, borca za hrvatska nacionalna prava – pravo na jezik (na 10 velikih plakata).

Učenike sam u rujnu odvela u HAZU na izložbu *Ostavština Ivana Kukuljevića Sakcinskoga*, kao uvod u naše istraživanje o njegovom značaju i radu.

Kulturne aktivnosti – Studeni 2016.

Uz Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje – 18. 11., izložba ratnih fotografija Vukovara i radova učenika 1. r. – ZAPAMTITE VUKOVAR!

Predavanje za učenike Domovinski rat u dokumentima dr. sc. Ante Nazor iz HMDCCR-a, uz 25. obljetnicu sjećanja na stradanje Vukovara.

Kulturne aktivnosti – Prosinac 2016.

U Adventu predavanje za učenike duhovnog sadržaja – Don Damir Stojić: *Angažiranost mladih u današnjem društvu.*

Ususret Božiću – Božićni običaji hrvatskog naroda, humanitarna akcija prodaje učeničkih likovnih radova za djecu u dječjim domovima.

FAUST VRANČIĆ

„Leteći čovjek”

(1551.-1617.)

400. obljetnica smrti hrvatskog izumitelja svjetskog glasa, vizionara, čije su ideje bile daleko ispred njegova vremena, znanstvenika, fizičara, humaniste, filozofa, jezikoslovca – autora prvog hrv. rječnika, pisca i biskupa.

Kulturne aktivnosti – Veljača – ožujak 2017.

Uz 400. godina smrti Fausta Vrančića-
projektni rad učenika: izrada padobrana,
materijal za izložbu *Faust Vrančić –
LETEĆI ČOVJEK*; prezentacije na teme:
izumi, život i rad, prvi hrvatski rječnik.

Uz Dan materinskog jezika (UNESCO,
21. 2.) predstaviti učenicima prvi
rječnik hrvatskog jezika, *Dikcionar
Fausta Vrančića*, reprint iz 1992.

Kulturne aktivnosti – ožujak 2017.

Uz DANE HRVATSKOGA JEZIKA (11.-17. 3.), izložba Jezik roda moga, posvećena 50. obljetnici Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika, prezentacije na ovu temu i recital poezije pod nazivom DUH HRVATSKOG JEZIKA.

Stručno predavanje za sve učenike škole – Jezik kao identitet, dr. sc. Lahorka Plejić Poje, prof. Filozofskog fakulteta u Zagrebu, uz Dane hrv. jezika.

Kulturne aktivnosti – Travanj 2017.

Uz manifestaciju *Knjižna Booka* u NSK-a, postaviti izložbu portreti W. Shakespearea, rad naše Likovne grupe i nastup naše dramske skupine Kaos.

Uz *Dan hrvatske knjige - Noć knjige 22. travnja 2017.* postaviti izložbu učeničkih likovnih radova *Glagoljica u inicijalima*; sudjelovanje u 10. Sesevskom pjesničkom maratonu.

Kulturne aktivnosti – svibanj i lipanj 2017.

Izložba *Renesansni velikani Dubrovnika: 500. godina smrti dubrovačkog slikara Nikole Božidarevića*

Izložba uz 450 godina smrti dubrovačkog pisca, komediografa Marina Držića (1500. – 1500.)

Kulturne aktivnosti – svibanj i lipanj 2017.

Istraživački rad učenika i izložba uz 800. godina Zagrebačke katedrale, jednog od simbola grada Zagreba – uz Dan grada Zagreba, 31. svibnja.

Posjet Riznici Zagrebačke katedrale, vrijednoj zbirci sakralne umjetnosti

Zaključak:

Zadaća suvremene škole je promicanje i odgoja učenika, jer znanje je ono što učenici nauče u školi, a odgoj je ono što nose kroz život!

- *„ Jedna od važnih zadaća suvremene škole jest promicanje odgoja koji doprinosi razumijevanju korijena vlastite nacionalne kulture, njegovanju, čuvanju i promicanju kulturne baštine, kao dijela nacionalnog i kulturnog identiteta, te osvješćivanju kulturne baštine u globalizacijskim procesima.*
- *Ispravno shvaćen odgojno-obrazovni proces pomaže pojedincima da postanu svjesni svojih korijena kao uporišnih točaka koje im omogućuju da odrede svoje mjesto u svijetu, ali ih ujedno poučavaju poštovanju za druge kulture.”*

(Zbornik Identitet kao odgojno-obrazovna vrednota, str. 50)

Literatura i izvori:

- 1. *Identitet kao odgojno-obrazovna vrednota*. 2011. Zbornik radova... Glas Koncila. Zagreb.**
- 2. *Matijević, Milan. Diana Radovanović*. 2011. *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine. Zagreb.**
- 3. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. 2010. MZOS. Zagreb.**
- 4. *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. 2008. MZOS. Zagreb.**
- 5. *Dokumenti i programi rada školske knjižnice Gimnazije Sesvete*. 2016./2017. Zagreb.**

HVALA NA POZORNOSTI!

Domovina je stanje duha...

„Kulturom možemo ponajbolje promovirati hrvatske duhovne i materijalne vrijednosti, dostignuća i potrebe. Zato upornom provedbom programa s jasnim ciljevima i kriterijima zdravog domoljublja, koje uključuje i vrednuje sve ono dobro, istinito i lijepo što od dana doseljenja na ove svoje povijesne prostore baštinimo, gradimo i unaprjeđujemo. Zato želimo znati što jesmo, želimo upoznati svoju baštinu, želimo njegovati i nadograđivati najbolja dostignuća genija hrvatskoga uma i srca. Domovina je stanje duha. Kako prije pedeset godina u vrijeme Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književno jezika, tako i danas.”

(dr. sc. Vladimir Lončarić, Večernji list, 18. ožujka 2017., str. 30)